

Informationskompetence

Vi har igennem flere år arbejdet professionelt med begrebet informationskompetence. Både i relation til private virksomheder i Det Digitale Nordjylland, men også i offentlige organisationer som kommunale folkebiblioteker og uddannelsesinstitutioner. Vi har gjort os en række erfaringer, fået referencer og har bl.a. udviklet en informationskompetencetest. Vi vil kort redegøre for begrebet og komme med nogle eksempler.

Hvorfor informationskompetence?

Vi er gået fra et landbrugs- og industrisamfund til et videns- og informationssamfund. Færre beskæftiger sig udelukkende med fysisk arbejde. Flere beskæftiger sig jævnligt med intellektuelt arbejde. Det kræver god troværdig information.

I forskningsministeriets rapport "Det Digitale Danmark" (1999) kan man bl.a. læse, at der stilles nye krav til medarbejdere og chefer på offentlige og private arbejdspladser. I rapporten tales der ikke direkte om informationskompetence, men:

"Kreativitet og initiativ, evne til omstilling og samarbejde og til at overskue, sortere og koncentrere store mængder af information er stærkt på vej til at blive de mest efterspurgte kvalifikationer ved siden af en stærk faglighed."

Private virksomheder, offentlige organisationer, ledere og lønmodtagere står i dag overfor store udfordringer som bl.a. kræver informationskompetence.

Informationsteknologien og den økonomiske globalisering har medført en hårdere konkurrence på pris og kvalitet. Virksomheder der konkurrerer på arbejdslønnen for ufaglært arbejdskraft og har basis i simple processer og produkter lukker eller flyttes til

udlandet. Tilbage bliver virksomheder der skal leve af udvikling og viden. Det kræver informationskompetence.

Den hårde konkurrence, de store forskningsinstitutioner og de veluddannede befolkninger har medført at videnshavet er blevet større og dybere. Informationsteknologi som computere, Internet og Intranet har gjort det muligt at opfiske enorme mængder af information. Ofte er troværdigheden lille og informationen forældes hurtigt.

Vi mener, at informationskompetente personer genererer bedre information, bliver mere vidende, er mere innovative og sparer tid og penge for sig selv og organisationen.

Hvad er informationskompetence?

Informationskompetence er en dansk oversættelse af det amerikanske begreb "*Information Literacy*". Det opstod i starten af 70'erne, hvor det primært handlede om, hvordan man bruger et bibliotek. Siden har begrebet udviklet sig. I dag handler det meget om, hvordan man forholder sig kritisk til information.

Som praktikere skærer vi igennem og tager de definitioner vi synes er mest anvendelige. Vi har ladet os inspirere af et udviklingsarbejde på Aalborg Universitetsbibliotek og vores kontakter til Danmarks Biblioteksskole.

Informationskompetence er:

evnen til effektivt at finde og behandle informationer

Informationskompetence kan både sættes i relation til personer i:

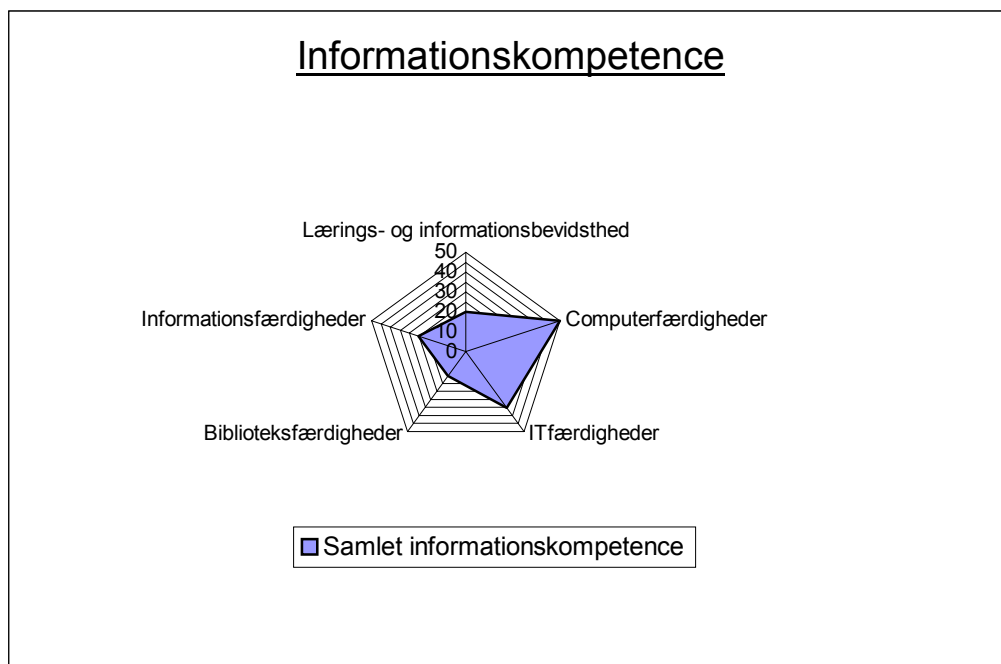
- organisationer (ledere og ansatte)
- uddannelsesinstitutioner (elever og studerende)
- kommuner (borgere i f.eks. Ringsted Kommune)

Personen er informationskompetent hvis:

1. læring og information indgår som en naturlig del i at følge fagligt med på arbejdet (studiet, kommunen);
2. personen kan anvende en personlig computer;
3. personen kan anvende informationsteknologi;
4. personen kan arbejde struktureret og avanceret når, vedkommende søger efter information;
5. personen evner at behandle informationen effektivt.

På baggrund af dette har vi udviklet en informationskompetencetest og en værktøjskasse med rådgivning og kurser. En lille gratis demoudgave findes på internettet (www.policy.dk). Den rigtige test består af 50 spørgsmål som dækker de 5 aspekter af informationskompetence. Se eksemplet i figur 1.

Figur 1: En illustration af en fabrikschefs informationskompetence

Kilde: Peter Gorm Larsen (copyright), 2000. www.policy.dk

Der indgår forskellige spørgsmål i testen afhængig af målgruppen. Mange spørgsmål er dog ens for både personer i arbejdslivet, elever og studerende, eller borgere i en kommune.

Aspekter og eksempler fra testen

(1) Lærings- og informationsbevidsthed beskæftiger sig med om personen følger med. Om vedkommende opsøger information og får tilsendt information. Om informationen medfører ændringer i holdninger og adfærd (læringsdelen).

Hvis personen i dag skal søge efter information på et bibliotek eller fra arbejds-/hjemmecomputeren er et minimumskendskab til brug af computer en nødvendighed. Derfor indgår (2) computerfærdigheder som et aspekt af informationskompetence.

Internettet er blevet et uundværligt værktøj når det handler om at fremskaffe, modtage og viderebringe information. I dag kan man f.eks. bestille bøger og tidsskrifter over www.bibliotek.dk og man har direkte adgang til Artikelbasen. Derfor indgår (3) IT-færdigheder i informationskompetence. Er man klar over forskellen på en søgemaskine som www.google.com og et katalog som www.fng.dk? Er personen i stand til at genfinde gode internetsider? Finde andres e-mail adresser? Sende en e-mail? Osv.

IT-færdigheder er vigtige for private virksomheder. Kender de til konkurrentovervågning på nettet i form af nyhedsagenter, nyhedsarkiver og automatisk overvågning af konkurrenters hjemmesider? Er man bevidst om at analysere de besøg der kommer på virksomhedens hjemmeside? Hvordan er hjemmesidens tilmelding og placering i relevante kataloger og søgemaskiner? Har man købt relevante søgeord? osv.

(4) Biblioteks-færdigheder hentyder til om personen er i stand til at udarbejde en søgestrategi inden vedkommende går i gang med at lede efter information. Kan man søge

avanceret ved hjælp af boolske operatører (og, eller, ikke) eller andre former for afgrænsninger? Anvende wildcards (?) og trunkering (*)?

Kender personen oplagte websider indenfor det relevante fagområde? Kan man finde love, leverandører og potentielle kunder på nettet?

(5) Informationsfærdigheder handler bl.a. om man er kritisk. Hvis personen kun anvender internettet i sin informationssøgning er man ikke informationskompetent. Er personen bevidst om forskellen på primær og sekundær information? Husker man også at anvende telefonen og rådgive sig med en informationsspecialist (bibliotekar)? Husker personen at vurdere troværdigheden af informationen og finde alternativ information? Har man kendskab til metoder når troværdigheden skal vurderes? Arkiveres informationen systematisk så den kan genfindes? Foretager man en systematisk indhentning af information hos eksperter på uddannelses- og forskningsinstitutioner? Besøges relevante messer og anvendes kataloger og vejvisere?

Ved hjælp af testen kan vi se om personen og organisationen har nogle svage punkter der skal arbejdes med.

Onlinetesten er pt. udført af 110 personer. Den rigtige test er afprøvet på ingeniører, ledere, 3 virksomheder og en gymnasieklasse på Gammel Hellerup Gymnasium.

Ofte er mange vældig gode til at anvende en computer (computerfærdigheder). De har måske et PC-kørekort. Men derfor behøver de ikke at være informationskompetente. De er ofte usystematiske i deres søgning og lagring af information. De spilder ofte deres tid foran computeren eller opgiver for hurtigt. Ofte nøjes de kun med internettet og glemmer at der stadig findes bøger og tidsskrifter som endnu ikke er lagt ud på nettet. Nogle har så travlt med deres projekter at de glemmer at følge fagligt med i form af systematisk læsning af relevante tidsskrifter, bøger og mails fra nyhedslistes. De glemmer også deres netværk og relevante messer i ind- og udland.

Vi påstår, at for mange personer er det tilfældigt, hvordan information findes og behandles.

Næste bølge er informationskompetence

Aalborg og Roskilde universitetsbiblioteker har forsøgt at gøre deres studerende informationskompetente ved hjælp af kursusvirksomhed, bibliotekarers deltagelse ved eksamener, etablering af læringsressourcecentre og fremstilling af selvinstruerende materialer på websider og cd-rom.

Informationskompetence er forsøgt indtænkt i projektet "*Internet for alle*" i Ringsted kommune i 2001. Borgerne skulle gøres informationskompetente ved hjælp af et Internetværksted på det lokale folkebiblioteksbibliotek.

Vi har i regi af Det Digitale Nordjylland i 2001 forsøgt at gøre personer i små og mellemstore virksomheder informationskompetente. Et projekt der ikke lykkedes økonomisk. Kun to virksomheder havde råd og tid til at deltage.

Vi mener at informationskompetence er næste bølge efter pc-kørekort og det pædagogiske pc-kørekort. Vi kan ikke leve i et videns- og informationssamfund uden at tage informationskompetencen alvorligt. Vi har hverken tid eller råd til at se bort fra dette aspekt. Derfor bør der sættes ind for at give denne kompetence til personer i den private og offentlige sektor, elever og studerende, men også borgere i almindelighed. Det er en opgave for politikere, embedsmænd, virksomhedsrådgivere, konsulenter, lærere og bibliotekarere.

www.policy.dk
ved cand. scient. pol.
Peter Gorm Larsen
Kastanievej 52,
7700 Thisted
Tlf. 22 95 08 11

KV-Consult
ved Akademiingeniør
Keld Vestergaard
Kyømarksvej 12
9240 Nibe
98 35 54 05